

T.C.İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SÜRDÜREBİLİRLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ
7.HAFTA DERS NOTU

TÜRKİYE'DE ÇEVRE İLE İLGİLİ KURULUŞLAR VE ETKİNLİKLERİ

ÇEVRE YÖNETİMİ

3

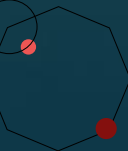
- ▶ Etkili bir çevre yönetimi, doğru örgütlenmenin yanında, bunu destekleyecek yasal altyapısının da hazırlanmış yani, yeterli mali kaynaklarının oluşturulmuş, gerekli katılım desteğinin sağlanmış ve gerektiği gibi denetim sisteminin kurulmuş, olması gerekir.
- ▶ Çevre koruma politikalarının uygulanmasında sorumlu örgütlü yapılar, merkezi ve yerel düzeyde farklılaşarak, yasal ve yönetsel bağlamda farklı iş bölümüne tabidir.
- ▶ Türkiye'nin üniter devlet yapısı gereği, kamu yetkileri merkezde bakanlıklar, yerelde; belediyeler, büyük şehir belediyeleri ve il özel idareleri eliyle yürütülmektedir
- ▶ . Çevre yönetimi çok disiplinli bir alandır.
- ▶ Bu yaygın etki alanı birçok yasal ve kurumsal görev, yetki ve sorumluluk örtüşmesinin yanında yetki çatışmasını da getirmektedir. Bu duruma en önemli örnek olarak, geçmişte Çevre Bakanlığı ve Bayındırlık Bakanlığı arasındaki Çevre Düzeni Planlarının onanması ile ilgili olarak çok sayıda hukuki çatışmanın gerçekleşmiş olması verilebilir.

TÜRKİYE'DE ÇEVRE YÖNETİMİ

4

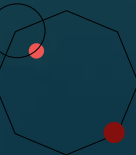
- ▶ Çevre sorunları ve çözüm arayışları günümüz dünyasının gündemini en çok meşgul eden konuların başında gelmektedir. Ülkemizde de çevre sorunları giderek büyümekte ve çözüme ilişkin politikalar konusunda da yoğun çaba gösterilmektedir. Bu çaba kamusal anlamda bakanlıklar düzeyinde yürütülmektedir.
- ▶ Çevre yönetimi ile ilgili örgütlenmenin tarihi çok eski değildir ve sık sık biçim değiştirmiştir. Bugün çevre yönetimi ve şehirleşme aynı bakanlığın sorumluluk alanındadır.
- ▶ Türkiye’de çevre yönetiminin tarihsel geçmişine bakıldığında, ülkemizde yakın tarihe kadar, çevre sorunlarını bütüncül olarak ele alacak, çevre yönetiminde bağımsız bir kamusal yapılanmadan söz edilemez. Bugün bile çevre sorunları ile ilgili bütüncül bir yapı yerine, parçalı, dağınık bir örgütlülüğten söz edilebilir.
- ▶ Çevreye ilişkin görevler çeşitli merkezi ve yerel kurum ve kuruluşlar arasında, çeşitli mevzuatlarla, kendileri için belirlenmiş görev ve yetkiler kapsamında dağıtılmış bulunmaktadır.

TÜRKİYE'DE ÇEVRE YÖNETİMİ

5

- ▶ Tarihsel olarak çevreye ilişkin mevzuat uygulamalarını Osmanlı döneminde Fatih Sultan Mehmet'in Haliç'in temizlik ve denetiminin sağlanması ve yeşil alanların korunmasına ilişkin düzenlemelere kadar götürmek olanaklıdır.
- ▶ Kanunun-i Sultan Süleyman, II Selim ve II. Abdülhamit dönemlerinde hava kirliliği, su kaynaklarının ve ormanların korunması, temizlik ve genel halk sağlığı ile ilgili düzenlemeler de, tarihsel olarak, çevre sorunlarına karşı alınan ilk önlemler olarak sayılabilir.
- ▶ 1869 yılında yürürlüğe giren “Orman Nizamnamesi” ve 1882 yılında yürürlüğe giren ve ilk imar yasası olarak kabul edilen “Ebniye Kanunu” (Yapı ve Yollar Kanunu) önemli düzenlemelerdir.
- ▶ Cumhuriyet'ten bu yana çevre mevzuatının tarihsel gelişimi, ilk Belediye Kanunu'nun çıkarıldığı 1930'lu yıllara kadar uzanmaktadır. 1580 sayılı Belediye Kanun'unda (1930) yapılan kimi düzenlemeler, çevrenin korunmasına yönelik olarak belediyelere bazı görevler yüklemiştir.
- ▶ 1930 yılında yürürlüğe giren 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ile insan sağlığına zarar verecek, insan sağlığını doğrudan ilgilendiren çevrenin kontrolü ve çevre temizliği ile ilgili önlemler yer almıştır. Bu görevlerin izlenmesi merkezi ve yerel yönetimler arasında dağılmıştır. 1937 yılında yürürlüğe giren, 2003 yılında değiştirilen 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu ile “Türkiye’de yabani olarak yaşayan faydalı ve zararlı hayvanların, (memeliler, kuşlar, yerde sürünenler) her türlü vasıta ile avlanması” bu Kanun hükümlerine tabidir.

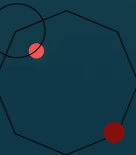

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 04.07.2011 tarihli ve 27984 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuştur. 29 Ekim 2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Karanamesi ile Bakanlığımızın ismi **Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı** olarak değiştirilmiştir.

Anılan kararname ile; Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü, Bakanlığımız merkez birimleri arasına, Meteoroloji Genel Müdürlüğümüz ise bağlı kuruluşlar arasına dahil edilmiştir. İklim Değişikliği Başkanlığı ise Bakanlığımıza bağlı kuruluş olarak oluşturulmuştur.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı; yerleşmeye, çevreye ve yapılaşmaya dair mevzuatı hazırlamak, kentsel dönüşüm çalışmalarını yürütmek, uygulamaları denetlemek, mesleki hizmetlerin gelişmesini sağlamak, çevre kirliliğini önlemek ve çevremizin ve doğanın korunmasını sağlamak ve iklim değişikliği etkileriyle mücadele etmek üzere yapılandırılmıştır.

BAKANLIĞIN BİRİMLERİ

Kentsel Dönüşüm Başkanlığı

Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü

Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü

Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü

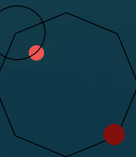
Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü

Kentsel Dönüşüm Başkanlığı

8

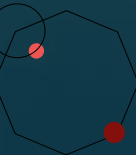
- Dönüşüm, yenileme ve transfer alanlarının belirlenmesi, riskli yapıların tespiti, düzenleme ve değerlendirme iş ve işlemlerinin yapılmasını sağlamak;
- Dönüşüm uygulamalarında hak sahipliği, uzlaşma, kamulaştırma, gayrimenkullerin değer tespitlerini yapma ve Bakanlıkça belirlenen esaslar ve proje çerçevesinde hak sahipleri ile anlaşmalar sağlama,
- Kat mülkiyeti tesisi, tescili ve imar hakkı transferi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
- Olası afet risklerinden arındırılmış, daha sağlıklı ve güvenilir alanların oluşturulması gibi misyon ve vizyona sahiptir.

Avrupa Birliğı ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

9

- ▶ Bakanlık görev alanı ile ilgili AB müktesebatını ve politikalarını izlemek, bunların uyumu ve uygulanması için gerekli idari ve kurumsal tedbirlerin alınmasını sağlamak yönünde çalışmalar yürütmek ve bu kapsamda diğer ilgili birimlerce yürütölen çalışmalara katılım sağlamak ve çalışmaları AB'ye uyum doğrultusunda yönlendirmek,
- ▶ Bakanlık görev alanıyla ilgili AB'ye uyum konusunda yapılan çalışmalarda Bakanlık birimleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyon sağlamak ve takibini yapmak,
- ▶ Bakanlık görev alanına giren konularda AB ile müzakere ve görüş alışverişı sürecini yönetmek, bu süreçte yayımlanan resmi belgelerin takibini yapmak, ilgili birimleri bilgilendirmek ve Bakanlık görüşünün oluşturulması yönünde gerekli koordinasyonu yapmak; AB ile oluşturulmuş teknik organların çalışmalarına katılım ve katkı sağlamak ile bu ve benzeri konularla ilgili iş ve işlemlerin takibini yapmak,
- ▶ Bakanlığı ilgilendiren konularda, AB ile Ülkemiz arasında hukuki düzenlemelerden doğan hak ve yükümlölüklerin takibini yapmaktır.
- ▶ Başka ölkeler ve uluslararası kuruluşlar ile işbirliğinin artırılması,
- ▶ Ülkenin sürdürülebilir kalkınmasına nihai olarak katkı sağlayabilmek için çevresel altyapılara erişim sağlanması,
- ▶ Topluma fayda sağlamak için doğanın korunması,
- ▶ İklim değışikliğinin etkisine karşı artan dirence vatandaşların erişimini arttırarak hayat kalitesini arttırmaktır.

Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü

10

- ▶ Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü; Ulusal Coğrafi Bilgi Sisteminin kurulmasına, kullanılmasına ve geliştirilmesine dair iş ve işlemleri yapmak, yaptırmak, yerel yönetimlerin planlama, harita, altyapı ve üstyapıya ilişkin faaliyetleri ile ilgili kent bilgi sistemlerinin standartlarının belirlenmesi ve yaygın bir şekilde kullanılmasını teşvik ve Ulusal Coğrafi Bilgi Portalı'nı işletmekle görevlidir.
- ▶ Doğru, standart ve kaliteli coğrafi bilginin üretilmesini ve yaygın bir şekilde paylaşılmasını sağlayarak planlama, yatırım ve denetim faaliyetleri ile kamu hizmetlerinin daha doğru, daha hızlı ve daha kaliteli olmasına katkı sağlamak başkanlığın hedefleri arasındadır.

Çevresel etki değerlendirmesi, izin ve denetim genel m¼d¼rl¼ę¼

11

- Çevreyi ve insan sağlığını korumak, kirliliği önlemek ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaktır.
- Halkın daha sağlıklı bir çevrede yaşıması için çevreye etkisi olan tüm faaliyetlerin çevresel etkilerini değerlendirerek izin ve lisans veren; bu kapsamda çevre denetimleri ve ölç¼mleri yapan, çevre kirliliğinin önlenmesi ve kontrol¼n¼n sağlanması ile çevre standartlarının yükseltilmesini amaçlayan, çevre konusunda çalışan kurum/kuruluşıların kalitelerinin artırılmasını sağlayan, halka, karar vericilere, araştırmacılara sağlıklı, güncel ve güvenilir çevre bilgisi ulaştıran, uluslararası kuruluşlarla işbirliği içerisinde daha yaşanabilir bir dünya için çalışan, bir kurum olmaktadır.

Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

12

- Sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde insan sağlığını ve çevre kirliliğini önleyici tedbirleri alan,
- Bakış açısıyla idari, hukuki, mali, insani ve çevresel kaynakların etkin kullanılmasını sağlayan,
- Sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının teminatı olan saygın ve öncü bir kurum olmaktır.
- Yaşanabilir bir çevre için çevre kirliliğine etken olan tüm kirletici faktörlerin önlenmesini ve kontrolünü sağlar.
Bu kapsamda;
 - Hava kalitesini korumak; hava kirliliği, gürültü ve titreşimi en düşük seviyeye getirmek,
 - Küresel iklim değişikliği, ozon tabakasının incilmesi ile ilgili gerekli tedbirleri alan ve yenilenebilir
- Enerji kaynakları başta olmak üzere, temiz enerjinin kullanıma destek olmak,
 - Yeraltı ve yerüstü sularımızı, denizlerimizi ve topraklarımızı geleceğimiz olan çocuklarımıza gönül rahatlığıyla kullanılabilecekleri şekilde bırakmak ,
 - Çevreyle ilgili her türlü ölçüm, izleme, analiz ve kontroller yapacak laboratuvarlar kurmak, kurdurmak
 - Günün gelişen ve değişen şartlarına bilimsel olarak uyan,
 - Her türlü atığın kaynağında en aza indirilmesi sağlayarak, sınıflara ayrılması, toplanması, taşınması, geçici depolanması, geri kazanılması, yeniden kullanılması, arıtılması, enerjiye dönüştürülmesi, bertaraf edilmesi
 - Uluslararası kuruluşlarla işbirliği içerisinde, Çevrenin korunması ve geliştirilmesi için araştırmalar yapmaktır.

Çölleşme ve erozyonla mücadele genel müdürlüğü

13

- Tabii kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde; çölleşme ve erozyonla mücadele konularında, strateji ve politikalar oluşturmak, etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamak, küresel çapta çölleşme ve erozyonla mücadele konularında, ülkemizin tecrübelerini diğer ülkelere aktarmak, uluslararası kuruluşlarla daha etkin işbirliği yapmak.
- Bugünkü ve gelecek nesillerin; temel ihtiyaçlarının göz önüne alındığı, hayat kalitesinin artırıldığı, çölleşme ve erozyonu önlemeye yönelik akılcı yönetildiği, sağlıklı bir çevrede yaşama hakkının temine yönelik saygın ve öncü bir kurum olmaktır.

Hukuksal Hizmet Genel Müdürlüğü

14

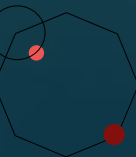
- ▶ Bakanlık taraf olduğu adli ve idari davalar ile icra işlemlerinde Bakanlığı temsil etmek, dava ve icra işlemlerini takip etmek, anlaşmazlıkları, önleyici hukuki tedbirleri zamanında alarak çözüme kavuşturmak,
- ▶ Bakanlık hizmetleri açısından ihtiyaç duyulan mevzuat çalışmalarını yürütmek ve yürürlüğe konulmasını sağlamak, Bakanlığımız birimlerince karşılaşılan sorunlara ilişkin hukuki danışmanlık hizmetleri sunmak.
- ▶ Anayasa ve hukukun üstünlüğünü özümsemiş, evrensel hukuka uygun, hukuka saygılı idare anlayışı ile hareket eden, hukukun genel ilkeleri çerçevesinde çözüme dönük muhakeme hizmeti ile idarenin hak ve menfaatlerinin en üst düzeyde korunmasını hedefleyen; güncel ve değişen mevzuatı yakından takip ederek, yenilikçi, hızlı, etkin ve verimli bir idari modeli temsil etmek.

Mekansal planlama genel müdürlüğü

15

- ▶ Yaşanabilir Çevre, Afetlere Hazır Kimlikli Ve Akıllı Şehirler
- ▶ Sürdürülebilir çevre ile uyumlu hayat kalitesi yüksek şehirler ve yerleşmeler oluşturmak üzere; planlama, yapım, dönüşüm ve çevre yönetimine ilişkin iş ve işlemleri düzenleyici, denetleyici, katılımcı ve çözüm odaklı bir anlayışla yapmak.

Türkiye'de çevresel sorunlar için çözüm önerileri

16

- ▶ Türkiye, sanayileşme, kentleşme, tarım ve turizm gibi çeşitli insan faaliyetlerinden kaynaklanan çevresel sorunlarla karşı karşıyadır.

Alınabilecek Önlemler:

- ▶ Hava Kirliliği ile Mücadele
- ▶ Su Kirliliğinin Önlenmesi
- ▶ Toprak Kirliliği ve Erozyonun Önlenmesi
- ▶ Atık Yönetimi ve Geri Dönüşümü
- ▶ Ormansızlaşma ve Biyoçeşitliliğin Korunması
- ▶ İklim Değişikliği ile Mücadele
- ▶ Çevre Bilincinin Artırılması

